

УДК 657

Т.А. Носко, С.М. Співак, канд. екон. наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені І. Пулюя, Україна

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

T.A. Nosko, S.M. Spivak, Ph.D., Assoc. Prof.

OPTIMIZATION OF THE TAX BURDEN OF THE ENTERPRISE

Недосконалість податкового законодавства та нерівномірний податковий тиск на платників податків спонукають їх до пошуку шляхів ухилення від сплати податків, що є злочином проти держави. У той же час, протистояти фінансовим труднощам підприємства можливо за допомогою застосування законних способів мінімізації податкового навантаження. Оптимізація податкового навантаження є надзвичайно актуальним завданням та посідає провідне місце серед завдань фінансового менеджменту підприємства в контексті управління фінансовими ресурсами.

Зростання значення економічного важеля в управлінні прибутковістю підприємства вимагає застосування оптимальних методів податкового планування та здійснення оцінки його ефективності. У більшості випадків під поняттям «податкове планування» розуміють застосування законних методів оптимізації податкового навантаження на підприємство шляхом формування так званого «податкового календаря» з урахуванням сучасних методів та підходів до його оптимізації [1].

Дослідження принципів сучасної методології оптимізації податкового навантаження та його ефективності є актуальною задачею для будь-якого підприємства.

Уникнення та ухилення від сплати податків є властивим для будь-якого типу організації суспільства. Основна причина полягає в тому, що податки мають суттєво впливають на формування рівня витрат та доходів підприємства, незалежно від розміру, типу та галузевої приналежності. Початок цього соціального явища потрібно шукати у понятті економічної категорії «податків», що за своїм змістом є своєрідною платою громадян за колективні блага, які отримують від держави через реалізацію фіскальної функції, а з іншої сторони податки є проявом вилучення та відчуження частини доходу підприємств на користь держави, для забезпечення її нормального функціонування. Таким чином, податкові платежі в суспільному усвідомленні ідентифікуються двоєко як примусові платежі, що введені та сплачуються без згоди більшості платників, та як джерело фінансування держави та формування колективних благ. Природній супротив платників податків призводить до бажання їх зменшити або повністю ухилитися від сплати податкових зобов'язань [2].

В Україні найбільш поширеними законними методами уникнення податків є застосуванням таких податкових пільг як перенесення на наступні податкові періоди балансових збитків, справляння ПДВ за 0% ставкою, використання можливості списання безнадійних боргів, вкладення коштів у благодійну діяльність тощо. До інших податкових механізмів ухилення від сплати податків належать:

- Зміщення доходу – це перенесення доходу платника податку під меншу граничну ставку податку.
- Відкладання доходу (відкладення строку сплати податку) на пізніший період.
- Податковий арбітраж – отримання прибутку від різниць, що виникають внаслідок способу оподаткування різних видів доходів, приросту капіталу та операцій.

Оптимізація податкового навантаження – це сукупність способів та методів зниження розміру податкового навантаження шляхом цілеспрямованих правомірних дій платника, на основі використання усіх можливих наданих законодавством пільг, застосування податкових звільнень та інших законних механізмів. В першу чергу оптимізація оподаткування відбувається при виборі суб'єктом господарювання найвигідніших правових форм

здійснення діяльності та системи оподаткування для визначення найменшого податкового навантаження у визначених умовах господарювання відповідно до діючого законодавства.

Основною відмінністю оптимізації податків від ухилення та уникнення податків є використання платником незаборонених законодавством методів зниження суми податкових платежів, що не порушують закон. Тому такі дії суб'єктом господарювання не є податковим правопорушенням чи злочином і не несуть адміністративних стягнень, накладення фінансових санкцій та нарахування пені та інших наслідків для платника податку [3].

У процесі практичної діяльності буває досить важко визначити межі допустимої поведінки платників податку, тому що правомірна мінімізація податків та ухилення від сплати дуже близькі, а межа між ними нечітка і незрозуміла. Однак, якщо вибір підходів наданий у відповідності чинного законодавства і дії являються не протизаконними, то це можна вважати оптимізацією податкового навантаження. Якщо головною метою платника податків є реалізація господарської діяльності, для того, щоб отримати прибуток, незважаючи від обраного підходу її ведення, а не ухилення оподаткування, то такий суб'єкт господарювання діє згідно із законодавством.

При оптимізації податкового навантаження необхідно пам'ятати, що зменшення суми податкових платежів – це, перш за все, спосіб покращення фінансового становища та зростання інвестиційної привабливості підприємства, а не головна мета підприємства. Основним критерієм інвестиційної привабливості для акціонерних товариств та товариств з обмеженою відповідальністю є чистий прибуток. Від нього залежить можливі виплати інвесторам та рівень котирування їхніх акцій на фондових біржах. Через те, вживати заходи щодо зменшення податків є правильним тільки тоді, коли розрахунки показують зростання чистого прибутку. Неприйнятним є зниження податків ціною погіршення фінансового становища підприємства.

Таким чином, процес оптимізації податкового навантаження на підприємство необхідно розглядати як позитивне явище, що дозволяє суб'єкту господарювання в процесі здійснення господарської діяльності, використовувати право на законне зменшення податкових платежів, у відповідності до податкового законодавства України. Проте на практиці законні та не законні методи податкової оптимізації тісно переплітаються, що призводить до порушення законодавства та зловживання податковим правом. Тому критерієм для визначення рівня такого «зловживання» є мета здійснення господарської діяльності: одержання прибутку із можливим законним зменшенням податкового навантаження для операцій, що підлягатимуть податковій оптимізації, або зменшення суми податку, який необхідно сплатити для операцій з ухилення від сплати податків.

Література:

1. Загородній А.Г., Єлісєєв А.В. Податки та податкове планування підприємницької діяльності: Монографія. – Львів. Цент Бізнес-Сервісу, 2003. – 152 с.
2. Орищин Т. М. Оптимізація податкового навантаження підприємства: теоретичний та методичний аспекти / Т. М. Орищин // Економіка та держава. – 2019. – № 4. – С. 58-62.
3. S. Spivak, S. Krepuch, I. Spivak, R. Brukhanskyi and U. Tkach, "Analysis of Tax Burden in Ukraine in the Context of European Integration," 2021 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT), 2021, pp. 385-388, doi: 10.1109/ACIT52158.2021.9548630.